

Відділ культури і туризму Золотоніської райдержадміністрації
ЗОЛОТОНІСЬКА ЦЕНТРАЛЬНА РАЙОННА БІБЛІОТЕКА

«ВИДАТНІ ЛЮДИ, ЧИЇ ІМЕНА ПОВ'ЯЗАНІ ІЗ ЗОЛОТОНІЩИНОЮ»

Бібліогалерея

Випуск 1

Золотоноша, 2015

Олександр Вертинський...

Його ім'я для багатьох сучасників маловідоме. Але колись він був шалено популярний, мав мільйони шанувальників, його знали і любили в європейській культурній спільноті.

О.Вертинський народився 21 березня 1889 року в Києві. У 5 років він залишився без батьків, виховувався тіткою. Все дитинство провів в Києві. Але, виявилось, одним із куточків України, де плекався талант, була Золотоніщина, а точніше хутірець Моцоківка (нині с. Подільське).

Землями цього поселення володіла рідна тітка митця – Олександра Моцоківа. Ще будучи гімназистом, на канікулах Олександр частенько приїжджав до Моцоківки, а влітку перебував тут безвиїзно впродовж трьох місяців. Тут він відпочивав у благословенній тиші від гамірливого Києва, хоч якось компенсуючи брак родинного затишку.

З теплом згадував Вертинський про свої гостини на хуторі на сторінках книги «Дорогой длиною». Зокрема із великим захопленням автор описує розкішний квітник та сад площею понад 50 десятин у тітчиному маєтку. Саме ці підліткові враження від квітучої золотоніської природи та він спілкування з талановитими місцевими людьми й лягли в основу унікального творчого потенціалу корифея музики й кіномистецтва.

Вертинський писав вірші, театральні рецензії, знімався в кіно. Як співак дебютував у 1915 році в Москві. З 1919 року Вертинський у еміграції в Туреччині, Франції, США, Китаї, де активно гастролює. Він неодноразово звертався до уряду СРСР з проханням про дозвіл повернутися на батьківщину. Дозвіл отримав у 1943 році, жив у Москві, але називав себе «українцем за народженням», адже народився і жив у Києві. Своїм донькам співав як колискові тільки українські народні пісні.

Під час однієї з гастрольних поїздок до Києва Олександр Миколайович писав своїй дружині: «Как бы я хотел жить и умереть здесь. Только здесь!... Что мне Москва? Я не люблю её!». Та доля розпорядилась інакше, і помер Вертинський у Москві 1957 року, похований на Новодівичому цвинтарі.

У 1964 році в м. Ейлаті, найпівденнішій точці Ізраїлю, солону воду Червоного моря почали переробляти на прісну. Автор цієї ідеї був професор **Олександр Зархін**.

Олександр Мойсейович Зархін народився у Золотоноші у 1897 році. Змалечку любив техніку: тоді як інші його ровесники бігали з дерев'яними рушницями і шаблями, він майстрував свої перші невеличкі механізми.

У 1931 році він закінчив Ленінградський технологічний інститут і став його науковим співробітником. Разом з іншими інтелігентами-євреями Зархін відстоює право на існування кожної мови, зокрема і іврити. За свої переконання 1934 року Олександра та його однодумців заарештовують і після слідства виносять вирок про позбавлення волі на 5 років. Після тюрми у Олександра не було майбутнього, у державі, де народився. У 1947 році вченого прихистила земля його предків. У молодій державі, яка тільки ставала на ноги він швидко стає популярним вченим: працює в престижному інституті Вейцмана, отримує патенти на винаходи – новий метод дистиляції, очищення солоної води, виділення кисню із повітря і, зрештою, 1958 року патентує в США винахід на опріснення морської води. На той час Зархін був офіційним радником Міністерства розвитку Ізраїлю. 1964 року Олександр Зархін керував дослідницькою групою, яка розробила вакуумну компресорну дистиляцію і випробувала її на спорудженому в курортному Ейлаті опріснювальному комбінаті. Вода з Червоного моря змінювала три фізичні стани – ставала парою, льодом і знову водою, тільки вже прісною.

Олександра Зархіна не стало 1988 року, та його ідеї Ізраїль продовжує втілювати у життя і нині. По всій території цієї країни, де 90% ґрунтів зневоднені, а 60% території – взагалі пустеля, нині діє вже 30 опріснювальних установок. Ізраїльські спеціалісти будують подібні установки на замовлення інших держав – зокрема на Кіпрі і в Китаї. А винайдений Зархіним метод «виморожування» прісної води з морської донині успішно застосовується в США, Японії, Росії і в Україні.

Без імені *Ісаака Болеславського* не можна розказати історію українських шахів ХХ століття.

Життя його починається чотирма магічними дев'ятками, адже народився він 9 червня 1919 року в м. Золотоноші, а в 9 років навчився грати в шахи. У 1933 році вперше прийняв участь у турнірі школярів України, а потім і в першому вседержавному турнірі школярів і отримав другу категорію.

Ісаак був самоучкою, вперто працював над підвищенням своєї шахової культури, багато читав книг з теорії і історії шахів, які йому вдавалося знайти. Грати в шахи він вчився по книгах, саме вони і визначили його подальше вдосконалення.

У 1939 році він став чемпіоном України, виборов право на участь у фіналі 12-ї першості СРСР. Цей турнір став однією із знаменних віх на шаховому шляху І.Болеславського.

Далі були перемоги у першості України. Коли почалась Друга Світова війна Болеславський, звільнений від призиву через слабкий зір, евакуювався у

Свердловськ, де продовжив навчання в університеті на філологічному факультеті.

У 1944 році відновилася шахова боротьба і вперше за воєнні роки відбувся чемпіонат СРСР, де 3-тє місце зайняв Болеславський, пропустивши вперед видатних гросмейстерів Ботвінніка і Сміслова.

Піком його спортивної слави став турнір претендентів на звання чемпіона світу у Будапешті 1950 року. У цьому турнірі, де грали всі найсильніші шахісти планети, він виступив блискуче.

Друга половина шахового життя відкрила у нього нові грані – великого педагога, теоретика, методиста. Він був одним із небагатьох тренерів з шахів.

На жаль життя Ісаака Єфремовича обірвалося в 57 років. Золотоніські шахісти пам'ятають свого видатного земляка і проводять турніри, присвячені пам'яті І.Є.Болеславського.

Важко знайти людину, яка б ніколи не бачила «Операцію І», «Кавказьку полонянку», «Діамантову руку». Це не просто фільми – це частина життя колишньої великої країни. А багато фраз із цих фільмів стали народними афоризмами. У них є автор, якого, на жаль, знають далеко не всі.

Ці найкращі кінокартини Леоніда Гайдая народились у співавторстві з **Яковом Костюковським** та Морісом Слободським.

23 серпня 1921 року Яків Костюковський народився у м. Золотоноші. Тут він прожив свої перші сім років. Його велика родина шанувала і Єврейські і Українські традиції. А потім

покотилася хвиля громадянського неспокою, єврейських погромів, через які родина змушена була виїхати до Харкова.

Яків Аронович навчався у Московському інституті історії, філософії і літератури. Під час війни працював військовим кореспондентом.

Переживши багато трагічних подій, втрат, репресій, Яків Костюковський та його друзі твердо вирішили, що вони повинні приносити людям радість, а тому вигадували і знімали веселі комедії. Легкі сюжети не просто йшли до глядачів – через прискіпливий аналіз фраз, через цензуру, яка дивилась, щоб не проскочив якийсь наклеп на радянську дійсність. Минувши всі перепони, їх твори стали класикою жанру.

Це Яків Аронович колись придумав таку фразу: «Жить хорошо. А хорошо жить – еще лучше», як тисячі інших: «Детям мороженое, его бабе цветы», «Надо, Федя, надо!» і т.д. А ще він написав сотні смішних розповідей та фейлетонів для журналів «Крокодил» та «Перець», п'ятнадцять років він писав інтермедії для дуету Штепсея і Тарапуньки. Разом з Морісом Слободським, Леонідом Гайдаєм вони виграли славнозвісного Шурика, Труса, Балбеса і Бувалого, ролі яких виконали Олександр Дем'яненко, Григорій Віцин, Юрій Нікулін, Євген Моргунов. Ці актори втілили слова й задуми сценаристів та режисера і зробили їхню творчість воістину незабутньою.

Ельдар Рязанов так написав про нашого славного земляка: «Добра, світла людина, лицар комедії».

У 2006 році у своє 85-річчя Я.А.Костюковський приїздив у Золотоношу, місто, де він народився, де його коріння. Для нього було важливо побувати у місті свого народження, а Золотоноші – зробити відкриття, що має такого знаменитого земляка.

Література

1. Голиш Г. Талант Олександра Вертинського плакався на Золотоніщині/Г.Голиш// Вісник Золотоніщини. – 2012. – 17 серпня. – с.4
2. «Кавказька полонянка» зобов'язана появою і Золотоноші// Златокрай. – 2006. – 1 вересня. – с.4
3. Коваленко Н. Лицар комедії з нашого міста// Вісник Золотоніщини. – 2006. – 1 вересня. – с. 5
4. Кравець А. Морську воду на прісну в Ізраїлі перетворив... професор Зархін у Золотоноші [О.М.Зархін – вчений, який народився у м. Золотоноша]/А.Кравець// Прес-центр. – 2012. – 22 лютого. – с. 27
5. Пономаренко М. Гросмейстер із Золотоноші: [Ісаак Болеславський]/М.Пономаренко// Златокрай. – 1999. – 22 червня. – с. 3
6. Пономаренко М. Романтик і дослідник: І.Є.Болеславський// Вісник Золотоніщини. – 1995. – 11 березня. – с. 14

Матеріал підготувала:

Провідний методист відділу
організаційно-методичної
та красзнавчої роботи
Д.Г.Вовк